

POSTANOWIENIE

Dnia 12 kwietnia 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Igor Zgoliński

na posiedzeniu w trybie art. 539e § 1 k.p.k.
po rozpoznaniu w Izbie Karnej w dniu 12 kwietnia 2023 r.,
skargi wniesionej przez obrońcę oskarżonego P. G.,
na wyrok Sądu Okręgowego w Lublinie
z dnia 18 października 2022 r., sygn. akt V Ka 657/22,
uchylający wyrok Sądu Rejonowego Lublin – Zachód w Lublinie
z dnia 15 kwietnia 2022 r., sygn. akt IV K 168/21 i przekazujący sprawę do
ponownego rozpoznania,
na podstawie art. 539e § 2 k.p.k.

p o s t a n o w i ł:

- 1) **oddalić skargę;**
- 2) **obciążyć oskarżonego P. G. kosztami postępowania skargowego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem Sądu Rejonowego Lublin – Zachód w Lublinie z dnia 15 kwietnia 2022 r., sygn. IV K 168/21, P. G. został uznany za winnego tego, że w dniu 15 sierpnia 2019 r. uderzając otwartą dłonią w pośladki córkę Z. spowodował obrażenia ciała powodujące rozstrój zdrowia lub naruszenie czynności narządu ciała trwający nie dłużej niż 7 dni, tj. popełnienia czynu wyczerpującego dyspozycję art. 157 § 2 k.k., za który wymierzono karę 4 miesięcy ograniczenia wolności z obowiązkiem wykonywania nieodpłatnej kontrolowanej pracy na cele społeczne po 32 godziny w miesiącu; na podstawie art. 46 § 2 k.k. orzeczono od oskarżonego na rzecz Z. G. nawiązkę w kwocie 1000 zł.

Od tego wyroku apelacje złożyli: prokurator, pełnomocnik oskarżycielki posiłkowej, kurator małoletnich oskarżycieli posiłkowych oraz obrońca oskarżonego

Apelacja prokuratora zawierała zarzut obrazy przepisów postępowania, mającej wpływ na treść orzeczenia, a to art. 4 i 410 k.p.k., polegającej na pominięciu przy wyrokowaniu tej części zeznań pokrzywdzonej K. G. i świadka J. K., które wskazywały na to, że w okresie zarzutu miało miejsce znęcanie się psychiczne nad K. G., a nadto znęcanie się psychiczne i fizyczne nad małoletnimi H., Z. i J. G., przy jednoczesnym oparciu ustaleń faktycznych odnośnie czynu zarzucanego P. G. wyłącznie na części korzystnych dla oskarżonego i potraktowanych wybiórczo zeznań K. G. i J. K., co skutkowało niezasadnym uznaniem za nieudowodnione, iż P. G. w okresie od w okresie od listopada 2017 r. dokładnej daty nieustalonej do dnia 19 sierpnia 2019 r. w L. znęcał się psychicznie nad swoją żoną K. G. w ten sposób, że wszczynał awantury domowe, podejrzewał o zdrady, zabraniał podjęcia pracy, obwinał o utratę pracy, kontrolował, krytykował, izolował od rodziny, a ponadto działając w czasie i miejscu jak powyżej, znęcał się psychicznie i fizycznie nad nieporadnymi ze względu na wiek małoletnimi dziećmi H. G., Z. G. i J. G. w ten sposób, że krzyczał na nie oraz bił, a nadto nad córką H. G. w ten sposób, że wyganiał ją z domu, a w konsekwencji błędnym przyjęciem, iż swoim zachowaniem wyczerpał wyłącznie znamiona występkę z art. 157 § 2 k.k., wnosząc o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uznanie oskarżonego P. G. za winnego tego, że okresie od w okresie od listopada 2017 r. dokładnej daty nieustalonej do dnia 19 sierpnia 2019 r. w L. znęcał się psychicznie nad swoją żoną K. G. w ten sposób, że wszczynał awantury domowe, podejrzewał o zdrady, zabraniał podjęcia pracy, obwinał o utratę pracy, kontrolował, krytykował, izolował od rodziny, a ponadto działając w czasie i miejscu jak powyżej, znęcał się psychicznie i fizycznie nad nieporadnymi ze względu na wiek małoletnimi dziećmi H. G., Z. G. i J. G. w ten sposób, że krzyczał na nie oraz bił, a nadto nad córką H. G. w ten sposób, że wyganiał ją z domu, przy czym w dniu 15 sierpnia 2019r. uderzając otwartą dłońią w pośladki córki Z. spowodował obrażenia ciała powodując rozstrój zdrowia lub naruszenie czynności narządu ciała trwający nie dłużej niż 7 dni tj. czynu wyczerpującego dyspozycję art. 207 § 1 k.k. w zb. z art. 207 § 1a k.k. w zb. z art. 157 § 2 k.k. w zw. z art.11 § 2 k.k. i wymierzenie mu kary

roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności, orzeczenie zakazu zbliżania się do pokrzywdzonych na odległość mniejszą niż 50m przez okres 5 lat, zakazu kontaktowania się z pokrzywdzonymi na okres 5 lat, a ponadto orzeczenie nawiązki na rzecz każdego z pokrzywdzonych w wysokości po 1 000 zł.

Kurator małoletnich zarzuciła mającą wpływ na treść orzeczenia rażącą obrazę przepisów postępowania tj.:

1. art. 4 k.p.k. w zw. z art. 7 k.p.k. w zw. z art. 92 k.p.k. w zw. z art. 410 k.p.k. w zw. z art. 424 §1 k.p.k. poprzez dowolną, a nie swobodną ocenę materiału dowodowego, bez uwzględnienia zasad prawidłowego rozumowania oraz wskazań wiedzy i doświadczenia życiowego z pominięciem szeregu istotnych okoliczności ujawnionych w toku rozprawy głównej, a nadto niedostateczne uzasadnienie względów z jakich sąd nie dał wiary dowodom niekorzystnym dla oskarżonego zarazem przyznając wiarygodność dowodom dla niego korzystnym, uznaniu za nieudowodnione faktów mających wystarczające oparcie w dowodach i niewskazaniu w sposób należyty dlaczego sąd nie uznał dowodów zgromadzonych w sprawie przemawiających za winą oskarżonego, co doprowadziło do niesłusznego nieuznania oskarżonego za winnego postawionym mu w akcie oskarżenia zarzutom,
2. błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, który miał wpływ na treść tego orzeczenia poprzez niezasadne przyjęcie, że nie miało miejsca doznanie cierpienia psychicznego przez małoletnich pokrzywdzonych, że nie byli oni ofiarami niezdolnymi do przeciwstawienia się oskarżonemu, podczas gdy z zachowania pokrzywdzonych wobec oskarżonego prezentowanego w okresie objętym aktem oskarżenia wynika, iż obawiali się ojca oraz, że w realiach niniejszej sprawy oskarżony nie dopuścił się czynu stypizowanego w art. 207 § 1 k.k. w zw. z art. 207 § 1a k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k.

W konsekwencji kurator małoletnich wniosła o zmianę wyroku poprzez uznanie oskarżonego za winnego popełnienia czynów opisany w akcie oskarżenia i wymierzenie mu surowej kary oraz zasądzenie od oskarżonego na rzecz każdego z małoletnich kwoty po 5 tys zł tytułem nawiązki.

Pełnomocnik oskarżycielki posiłkowej zarzuciła w apelacji:

1. obrazę przepisów postępowania, które miały wpływ na treść orzeczenia, tj. art. 7 k.p.k. w zw. z art. 4 k.p.k. w zw. z art. 410 k.p.k. poprzez dowolną, a nie swobodną ocenę przeprowadzonych dowodów, a nadto wybiórczą i jednostronną oraz niezgodną z zasadami logiki i doświadczenia życiowego ocenę materiału dowodowego oraz pominięcie przy wyrokowaniu i w uzasadnieniu dowodów przemawiających na niekorzyść oskarżonego P. G., co w konsekwencji doprowadziło do poczynienia błędnych ustaleń faktycznych, przejawiających się w uznaniu, że ustalenia faktyczne i oceny poczynione na podstawie zeznań pokrzywdzonej i świadków nie wskazują na realizację znamion przestępstwa znęcania się nad żoną po listopadzie 2017 r., podczas gdy sąd I instancji pominął szereg dowodów w postaci zeznań pokrzywdzonej jak i świadków przemawiających na niekorzyść oskarżonego, które to zeznania w sposób wiarygodny odzwierciedlały obraz zdarzeń jaki miał miejsce w okresie objętym aktem oskarżenia, sytuacji, które potwierdzają, że oskarżony znęcał się psychicznie i fizycznie nad swoją żoną K. G., w ten sposób, że wszczywał awantury domowe, podejrzewał o zdrady, zabraniał podjęcia pracy, obwinał o utratę pracy, kontrolował, krytykował, izolował od rodziny, znęcał się nad nieporadnymi ze względu na wiek małoletnimi dziećmi H., Z. i J., w ten sposób, że krzyczał na nie oraz bił, a H. wyganiał z domu;
2. błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, który miał wpływ na rozstrzygnięcie, polegający na przyjęciu, że fakty podawane przez pokrzywdzoną, oceniane w kontekście wypowiedzi osób całkowicie obiektywnych, tj. kuratorów A. Z. i D. T., wskazują jedynie na rozpad małżeństwa i powstające na tym tle konflikty, a nie działania oskarżonego o charakterze przemocowym nakierowane na krzywdzenie pokrzywdzonej.

W konsekwencji pełnomocnik oskarżycielki posiłkowej wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania przez sąd I instancji.

Obrońca oskarżonego zarzucił w apelacji:

1. obrazę prawa materialnego, tj. art. 157 § 2 k.k. poprzez jego błędną wykładnię i przyjęcie, iż niewielkie zaczerwienienie powstałe w miejscu, w którym doszło do uderzenia małoletniej pokrzywdzonej stanowiło naruszenie czynności narządu ciała na okres poniżej 7 dni, podczas gdy pozostawienie na ciele tak nieznacznych śladów nie stanowi realizacji znamion czynu opisanego w tym przepisie, a czyn ten wyczerpuje dyspozycje art. 217 § 1 k.k.,
2. obrazę przepisów postępowania to jest art. 7 k.p.k. poprzez dowolną, sprzeczną z zasadami logiki i doświadczenia życiowego ocenę zgromadzonych w sprawie dowodów poprzez brak poddania jakiegokolwiek krytyce opinii lekarskiej, z której wynika, że obrażenia powstałe w postaci zaczerwienienia skóry stanowią rozstrój zdrowia lub naruszenie czynności narządu ciała trwający krócej niż siedem dni, podczas gdy tego typu obrażenia stanowią realizację znamion przestępstw z art. 217 § 1 k.k.,
3. błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę rozstrzygnięcia, polegający na uznaniu, że zachowanie oskarżonego doprowadziło do rozstroju zdrowia u małoletniej pokrzywdzonej i ujęcie tego znamienia w kwalifikacji prawnej czynu, podczas gdy jedynym następstwem działania oskarżonego było zaczerwienienie skóry pokrzywdzonej, które z pewnością nie może być traktowane jako rozstrój zdrowia rozumiany jako zakłócenie funkcji organizmu człowieka o charakterze czynnościowym bez naruszenia integralności ciała, co w konsekwencji doprowadziło do przyjęcia przez sąd błędnego opisu czynu.

Podnosząc powyższe zarzuty obrońca oskarżonego wniósł o:

1. zmianę zaskarżonego wyroku poprzez dokonanie modyfikacji opisu czynu zarzucanego oskarżonemu wyrażającej się w przyjęciu, że: w dniu 15 sierpnia 2019 r. uderzając jednokrotnie otwartą dłoń w pośladki córki Z. G., czym naruszył jej nietykalność cielesną,
2. umorzenie postępowania na podstawie art. 17 § 1 pkt 3 k.p.k.

Po rozpoznaniu powyższych apelacji Sąd Okręgowy w Lublinie wyrokiem z dnia 18 października 2022 r., sygn. V Ka 657/22, uchylił zaskarżony wyrok i sprawę

P. G. przekazał Sądowi Rejonowemu Lublin – Zachód w Lublinie do ponownego rozpoznania.

W pisemnych motywach orzeczenia podniósł, że sąd I instancji nie rozważył należycie wszystkich ujawnionych okoliczności sprawy oraz dopuścił się obrazy przepisów postępowania karnego, tj. art. 4, 7, 410 k.p.k., a w konsekwencji uchybienia określonego w art. 438 pkt 3 k.p.k. Przeprowadzona bowiem ocena dowodów była nieobiektywna, jednostronna, wybiórcza, a tym samym nierzetelna, przekraczająca granice określone w art. 7 k.p.k. Sąd I instancji – zdaniem sądu odwoławczego - pominął szereg okoliczności niekorzystnych dla oskarżonego, czego efektem było dokonanie wadliwych lub co najmniej przedwczesnych ustaleń faktycznych. Co więcej, zakres stwierdzonych uchybień mających oczywisty i zarazem rażący charakter nie dotyczył jedynie samej oceny dowodów, którą mógłby samodzielnie skorygować sąd II instancji. Obejmował również wadliwość przeprowadzenia postępowania dowodowego, w ramach którego sąd I instancji nie wyjaśnił wszystkich istotnych dla wyrokowania faktów, a wielu widocznych w materiale dowodowym rozbieżności ostatecznie nie rozstrzygnął. Nieprawidłowości wystąpiły już nie tylko w sferze samych rozważań ocennych, lecz na wcześniejszym etapie postępowania dowodowego, które należało poprowadzić dążąc do wszechstronnego wyjaśnienia wszystkich okoliczności sprawy, co w niniejszej sprawie nie nastąpiło. W dalszej części uzasadnienia sąd *ad quem* szczegółowo omówił dostrzeżone nieścisłości i braki w materiale dowodowym, które w konsekwencji wymagały powtórzenia postępowania dowodowego w pełnym zakresie. Wskazał nadto, odwołując się do stanowiska judykatury, że przesłankę określoną w art. 437 § 2 k.p.k. w postaci konieczności ponowienia całości przewodu sądowego postrzegać należy również jako konieczność powtórzenia w jego zasadniczej, istotnej dla rozstrzygnięcia sprawy, części. Skonstatował również, że nie do zaakceptowania byłaby sytuacja, w której z powodów leżących po stronie sądu I instancji, obowiązek przeprowadzenia niemalże całego przewodu sądowego miałby spoczywać na sądzie odwoławczym.

Od tego wyroku skargę złożył obrońca oskarżonego, zarzucając obrazę art. 437 § 2 k.p.k., poprzez niezasadne uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi I instancji pomimo, że wbrew

twierdzeniom sądu II instancji nie zaszła potrzeba przeprowadzenia na nowo przewodu sądowego w całości, a jedynie jego ewentualne uzupełnienie w zakresie „dosłuchania” czterech świadków personalnie wskazanych w uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia.

W konsekwencji obrońca wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

W pisemnych odpowiedziach na skargę prokurator oraz pełnomocnik oskarżycielki posiłkowej zawnioskowali o jej oddalenie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Skarga okazała się niezasadna, wobec czego w myśl art. 539e § 2 in *princ.* k.p.k. podlegała oddaleniu. Nie można zgodzić się z autorem tego środka zaskarżenia, że wydanie orzeczenia kasatoryjnego przez Sąd Okręgowy w Lublinie nastąpiło w obrazą z art. 437 § 2 k.p.k. Przepis powyższy kataloguje przyczyny uchylenia orzeczenia i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania. W sytuacji, gdy żadna z nich w danej sprawie nie zachodzi, obliuguje sąd II instancji do zmiany kontrolowanego orzeczenia w obliczu stwierdzenia uchybienia. Podstawą takiego orzeczenia mogą być zarówno dowody zgromadzone przez sąd I instancji, jak i dowody przeprowadzone przed sądem odwoławczym - z tym jednak zastrzeżeniem, że nie może to prowadzić do powtórzenia przewodu sądowego w całości. Jeżeli więc stan dowodowy nie jest wystarczający do wydania wyroku reformatoryjnego i wymaga jedynie uzupełnienia przewodu sądowego, sąd odwoławczy jest obowiązany przeprowadzić dowody i wydać orzeczenie merytoryczne. Taka sytuacja nie wystąpiła jednak na gruncie niniejszej sprawy. Ogół stwierdzonych uchybień nie pozwalał na przejęcie przez sąd odwoławczy kompetencji sądu *meriti*, gdyż wiązałoby się to z koniecznością ponowienia przewodu sądowego, co jest wyłączną domeną sądu I instancji. Wystąpiła zatem w niniejszej sprawie jedna z podstaw określonych w art. 437 § 2 zd. drugie k.p.k., która implikowała wydanie orzeczenia kasatoryjnego. Sąd *ad quem* w pisemnych motywach wyroku szczegółowo omówił wszystkie aspekty, które nakazywały uznanie za aktualną powyższej ustawowej przeszkody w orzekaniu

reformatoryjnym. Wbrew pogładowi wyrażonemu w skardze, konieczności powtórzenia całości przewodu sądowego, w rozumieniu powyższego przepisu, nie należy odczytywać wyłącznie literalnie, co wynika z utrwalonej już linii orzecniczej, do której nawiązał sąd, a także podmioty udzielające odpowiedzi na skargę. Zgodzić się trzeba z poglądem, że warunkiem wpisującym się w powyższą przesłankę będzie konieczność powtórzenia zasadniczych, mających znaczenie dla rozstrzygnięcia dowodów. Przewód sądowy podlegać więc winien ponowieniu także w sytuacji wadliwego przeprowadzenia większości dowodów (rozumianych jako przesłuchanie stron i świadków w sposób, który pomija okoliczności najistotniejsze dla rozstrzygnięcia sprawy), powodującego niemożność poddania właściwej ocenie dowodów przeprowadzonych w sposób prawidłowy (zob. postanowienie SN z dnia 21 kwietnia 2022 r., sygn. V KS 5/22, LEX nr 3430989). Takie uwarunkowania były podstawą wydania zaskarżonego wyroku. Zapadł on bowiem po stwierdzeniu nie tylko rażąco wadliwej oceny dowodów, ale przede wszystkim niezgodnego z regułą rzetelnego procesu ich przeprowadzenia, które w konsekwencji dyskwalifikowało możliwość właściwego i mieszczącego się w ramach art. 7 k.p.k. oglądu na sprawę. Zgodzić się trzeba ze stanowiskiem prokuratora, że wskazywana przez skarżącego konieczność „dosłuchania” kilku świadków, jako podstawa dopuszczalnego procedowania w ramach postępowania odwoławczego, stanowiła wyraz bagatelizowania istoty stwierdzonego przez sąd II instancji problemu i nie mogła być tym samym skutecznym argumentem przemawiającym za obrazą art. 437 § 2 k.p.k., podobnie jak wyrażone przypuszczenia co do efektów ponownie przeprowadzonego postępowania.

Nie znajdując zatem podstaw do uwzględnienia skargi, Sąd Najwyższy orzekł o jej oddaleniu (art. 539e § 2 k.p.k.), obciążając oskarżonego kosztami sądowymi postępowania skargowego.

[SOP]

[f.n]

